

PARENT-CHILD RELATIONSHIPS IN THE SINGLE-PARENT FAMILY RELAȚIILE PĂRINTE-COPIL ÎN FAMILIA MONOPARENTALĂ

Silvia VRABIE,
doctor în psihologie, Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” Cahul
Aliona CHELBAN,
Masterandă, Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” Cahul

CZU: 316.356.2-058.836

Summary: The present research is dedicated to the comparative analysis between rural areas and urban ones in what concern parent-child relationships, and especially of the monoparental families. The monoparental family is considered more and more like an alternative to the basic classical type of family, like in our country and outside it, so we decided to determine the impact monoparental type of family upon the children development

Rezumat: Cercetarea dată este dedicată analizei comparative dintre mediul rural și urban ce ține de relațiile părinte-copil și în special a relațiilor din familia monoparentală. Familia monoparentală este considerată tot mai mult o alternativă la familia nucleară clasică, atât la noi în țară cât și în afara ei, astfel ne-am propus să determinăm impactul monoparentalității asupra dezvoltării copiilor.

Key words: monoparental family, parent-child relations, attachment, parents attitude, parent, child..

Cuvinte-cheie: familie monoparentală, relație părinte-copil, atașament, atitudini parentale, părinte, copil.

În orice situație, un copil va fi influențat de mediul său de viață. Important este dacă această influență stopează sau stimulează dezvoltarea. Iar modul de dezvoltare a copilului depinde în mare măsură de genul de relații care se creează între acesta și părinți lui sau ceilalți din anturajul său, inclusiv alți copii din familie. Dacă în familie este prezentă afecțiunea, respectul reciproc, autoritate pozitivă, recunoașterea a valorii fiecărui individ, firește că copilul se poate dezvolta armonios, atingând înalte performanțe.

Cu părere de rău, în cultura noastră există mulți factori nefavorabili dezvoltării unui copil. Părinții, chiar cu cele mai bune intenții, pot manifesta atât de multă presiune asupra copilului, încât să-i reprime orice inițiativă. Existența combinație de iubire sufocantă și intimidare, de tiranie și venerație. Părinții îi pot insufla copilului teama de primejdiile ce-l amenință în afara familiei. Un părinte poate forța, manipula copilul ca acesta să fie de partea lui împotriva celuilalt părinte. Adulții familiei pot fi imprevizibili, oscilând de la o frumoasă prietenie la un autoritarism sever. Ceea ce frapază este faptul că copilul i se poate induce ideea că dreptul său la existență constă în aceea că el trebuie să corespundă așteptărilor părinților – potrivit nivelului sau ambițiilor acestora pentru el, pentru a le mări autoritatea sau a le fi absolut consacrat lor; asta ar însemna că este împedat să conștientizeze că este o personalitate cu propriile drepturi și responsabilități.

În dicționarul de psihologie, familia este definită ca un grup de indivizi uniți printr-un raport transgenerațional (ce include: conținuturile inconștientului familial, mecanismele de transmisie inconștiente încadrate contextului și sistemului familial de origine, dinamica inconștientului familial), și în același timp fiind în dependență reciprocă privind elementele esențiale ale vieții[4, p. 316-317].

Convenția cu privire la drepturile copilului ONU susține că familia este: „...unitate de bază a societății și ca mediu natural destinat creșterii și bunăstării tuturor membrilor săi și, în special, a copiilor, trebuie să beneficieze de protecția și de asistența de care are nevoie pentru a-și putea asuma pe deplin responsabilitățile în cadrul societății recunoscând ca pentru dezvoltarea pleneră și armonioasă a personalității sale copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere.” [24].

C. C. Harris consideră că „... o familie poate fi gândită ca un grup de persoane care locuiesc în același loc, un grup compus din părinți și copiii minori.” [10, p. 89].

Sintagma „familia monoparentală” definește un tip de familie formată dintr-un părinte și copilul sau copiii săi, un grup de persoane aflate în relație de rudenie, rezultată prin filiație directă sau adopție [21, p. 43].

Familia monoparentală este considerată tot mai mult o alternativă la familia nucleară clasică, atât la noi în țară cât și în afara ei, în Marea Britanie existând azi peste un milion de familii cu un singur părinte, iar numărul lor continuă să crească [7, p. 168]. Trebuie subliniat caracterul alternativ al familiilor monoparentale care nu sunt percepute ca făcând parte dintr-un tip „deviant” sau „anormal”, monoparentalitatea devenind „normală” în condițiile în care înregistrează o creștere a frecvenței și devine o conduită comună în societățile actuale.

Din punct de vedere sociologic, familia monoparentală poate fi definită ca un grup social, constituit pe baza relațiilor de rudenie între unul dintre părinți (părinte singur) și copilul sau copiii săi, grup caracterizat prin stări afective, aspirații și valori comune [21, p. 43].

O altă variantă este aceea a familiei devenită monoparentală prin absența fizică a unuia dintre părinți, care este plecat o lungă perioadă de timp din localitate, fiind fie la muncă în străinătate, fie spitalizat, fie încarcerat [11, p. 29].

Din perspectiva psihopedagogică familia reprezintă un microgrup social, o celulă elementară a societății, a neamului, care realizează un ansamblu de funcții biologice, psihologice, educative, economice, sociale, culturale, conturând habitusul primar al individului. Familia este mediul natural, firesc, cel mai apropiat și necesar pentru dezvoltarea și formarea personalității umane [3, p. 9].

Dicționarul de drept al familiei delimitează conceptul: în sens restrâns familia se reduce la soți și copiii lor minori. Însă familia există și în lipsa copiilor, numai în prezența soților; sau un singur părinte și copiii; mai mulți frați și surori fără părinți; în sens larg, familia cuprinde toate persoanele unite prin legături de căsătorie, rudenie firească sau civilă, precum și persoanele între care s-au stabilit relații asemănătoare cu cele care rezultă din căsătorie sau rudenie. În această accepțiune, familia grupează toate persoanele care descend una din alta sau dintr-un autor comun, între care există o comunitate de sânge sau civilă, precum și soții acestora [14, p. 113].

A. Giddens determină că o familie este un grup de personae legate direct prin relații de rudenie, ai cărui membri adulți își asumă responsabilitatea creșterii copiilor [8, p. 202].

Referitor la subiectul cercetării noastre și anume familia monoparentală Grosu N. susține că menajul monoparental, ca formă de întreținere de către un adult necăsătorit, divorțat sau văduv a copiilor naturali sau adoptivi și respectiv de către o adolescentă a copilului rezultat premarital; cu capacitatea funcțională (dovedită de suprasolicitarea părintelui și frustrarea copiilor) redusă în comparație cu cea a familiei biparentală [9, p. 199].

Alți specialiști în domeniu susțin că familia monoparentală este o familie în care un părinte trăiește/locuiește împreună cu copiii săi, fie singur, fie într-o gospodărie mai largă, fără un soț/soție sau un partener. Acest lucru se poate întâmpla ca urmare a divorțului, a separării părinților, a decesului unuia dintre părinți, a înfierii de către un adult a unui minor sau ca urmare a deciziei unei femei de a da naștere unui copil fără a se căsătorii sau fără a locui cu un bărbat în ultima perioadă se constată o creștere rapidă a numărului familiilor monoparentale, acest fenomen fiind determinat de creșterea divortialității, a fertilității în afara căsătoriei, schimbările valorice ale populației, astfel acest tip de familie este acceptat ca normal, nemaifiind privit ca o deviație, cum era considerat cu

decenii în urmă în majoritatea statelor lumii, cele mai multe familii monoparentale au ca unic părinte femeia [1, p. 346-347].

Menajele monoparentale sunt în cea mai mare parte rezultatul divorțului și într-o mai mică măsură al decesului soțului sau al nașterii în afara căsătoriei. Nivelul mediu de viață al menajelor monoparentale este mai scăzut decât al familiilor nucleare complete, iar gradul de satisfacție al părinților singuri privind viața familială este mai redus decât al cuplurilor [6, p.9].

Modalitățile prin care se ajunge la starea de familie monoparentală (care în majoritate este matripentală, matrifocală). Ele sunt: divorțul sau separarea; moartea unuia dintre soți; nașterile neprogramate în afara căsătoriei și decizia de a avea copii fără a te căsători [23].

R. Hill (1986) reconstruiește tipologia familiilor monoparentale, având ca punct de plecare faptul că părintele singur poate sau nu să se (re) căsătorească. Astfel, el distinge opt tipuri de familii monoparentale, patru cu statut permanent și patru cu statut temporar, fiecare tip având caracteristici specifice, precum și implicații și efecte diferite, mai ales în ceea ce privește creșterea și influențarea psiho-comportamentală a copiilor

În cadrul *familiilor monoparentale cu statut temporar* sunt incluse următoarele tipuri: soțul divorțat și recăsătorit; soțul văduv și recăsătorit; soții separați de război și apoi reuniți; căsătoria post-sarcină.

De cealaltă parte, *familiilor monoparentale cu statut permanent*, putem deosebi: soțul divorțat și necăsătorit; soțul văduv dar necăsătorit; separarea permanentă; un părinte necăsătorit cu un copil nelegitim.

P. A. Gongla și E. H. Thompson realizează o tipologie a familiilor (mono și biparentale), pe baza dimensiunilor specifice unei familii: [apud 18, p. 318]

Dimensiunea structurală, se referă la numărul și calitatea familiei în cadrul structurii relațiilor de familie (de rudenie);

Dimensiunea interactivă, a organizării familiei se referă la procesele de comunicare și contact dintre membri;

Dimensiunea psihologică, ce include particularitățile fiecărui membru dar și sentimentul atașamentului și identități comune a membrilor familiei.

Luând în considerare cele trei dimensiuni se poate crea o tipologie a familiei monoparentale:

Tabelul 1. Tipologia familiilor monoparentale după P.A. Gongla și E.H. Thomson

Structural			
Doi părinți		Părinte singur	
Interacțional		Interacțional	
Prezență	Absență	Prezență	Absență
Psihologic		Psihologic	
Prezență	A B	Prezență	E F
Absență	C D	Absență	G H

Sursa: P. A. Gongla, E. H. Thompson, 1985, pag. 401

Potrivit datelor reprezentate în tabelul 1., putem descrie cele opt tipuri de familii monoparentale:

Tipul A reprezintă familia nucleară, tradițională: doi părinți căsătoriți, locuind împreună, interacționând în mod continuu cu familia. Acest tip este conservat de societate, fiind considerat o formă ideală (dezirabilă) și fiind folosit ca o normă socială în raport cu care sunt judecate și etichetate drept deviate (de către oamenii obișnuiți) toate celelalte familii care nu-i seamănă.

Tipul B se referă la părintele care interacționează foarte puțin cu ceilalți membri ai familiei, deși din punct de vedere psihologic este membru al acesteia. Acest tip de familie poate apărea dacă unul dintre părinți este spitalizat, la închisoare sau are serviciul în altă localitate, ceea ce-l obligă să fie despărțit de familie pe o perioadă lungă de timp.

Tipul C reprezintă situația în care interacțiunea unui părinte cu familia este aparentă, el canalizându-și energia și atenția spre altceva (profesie, relație extraconjugală etc.). Această situație desemnează, în realitate, absența din cadrul familiei din punct de vedere psihologic.

Tipul D se referă la situația în care un părinte a suferit afecțiuni psihice serioase, ceea ce a impus absența psihologică și interacțională din viața de familie.

Tipul E reprezintă tipul de familie în care ambii părinți, deși separați sau divorțați, păstrează legături intense cu copiii și sunt implicați în viața acestora, atât psihologic, cât și interacțional. Poate fi cazul părinților care, după divorț, au obținut, fiecare dreptul de custodie asupra copiilor.

Tipul F pune în discuție cazul părintelui care încetează să interacționeze cu familia, dar rămâne atașat de ea, din punct de vedere psihologic. Acesta încă îi privește pe membrii familiei ca fiind importanți pentru el (ea) și își modifică comportamentul în funcție de modul în care percepe așteptările lor. Acest tip de familie poate cuprinde și familiile în care unul dintre părinți a murit, dar ceilalți membri ai familiei îi păstrează amintirea vie și o evocă pentru a se orienta și în funcție de ea comportamentul, gândurile, emoțiile. Prezența acestui părinte în familie este psihologică, chiar dacă fizic el nu mai există.

Tipul G de familie monoparentală este foarte rar și greu de imaginat, referindu-se la un părinte separat de familie în mod formal, absent psihologic (nu se mai consideră responsabil și nu se mai implică în problemele familiale), dar care interacționează cu membrii familiei și, deși nu-i mai pasă de ea, îi întâlnește în mod repetat pe ceilalți membri ai ei.

Tipul H este tipul clasic de familie monoparentală, recunoscut ca atare și de societate și de literatura de specialitate. El nu se referă la acea familie în care numai unul dintre părinți se ocupă de copii; este implicat atât psihologic, cât și interacțional în viața acestora. Celălalt părinte a părăsit familia prin divorț, moarte, abandon sau nu a fost niciodată parte a acelei familii

În realitate întâlnim situații care corespund fiecărui tip de familie prezentat, dar există și situații în care nu pot fi încadrate în nici unul dintre acestea, fiind tipuri intermediare [apud 6, p. 7-11].

Pentru a se dezvolta armonios, copilul are nevoie de un climat afectuos, de securitate și stabilitate, create de un cuplu familial unit. Părinții, legați printr-o relație conjugală satisfăcătoare, pot utiliza autoritatea lor în educarea respectului față de reguli [17, p.32].

Este de la sine înțeles faptul că structurile familiale biparentale sunt cele mai indicate pentru a asigura unui copil dezvoltarea psiho-afectivă normală. Familiile monoparentale sunt deficitare sub acest aspect. Părintele unic este împovărat de grijile de zi cu zi și de multe ori nu mai prestează atenția cuvenită unui copil care poate fi în continuă dezvoltare și formare.

În acest nou mileniu și în societatea occidentală, ideea că familia nucleară tradițională este singurul tip de familie în care pot fi crescuți copiii a suferit schimbări considerabile. Mulți copii sînt crescuți cu succes și în familii monoparentale și mixte sau cu părinți vitregi. De asemenea și unele familii alcătuite din parteneri de același sex sunt capabile să crească copii fericiți. În unele comunități și sisteme culturale, familia extinsă este deosebit de importantă și joacă un rol semnificativ în modul în care funcționează.

Majoritatea stilurilor educative denotă îmbinarea a două tipuri de comportament parental: control și suport/sușineră. Esențialele principii educative depistate la care apelează părinții sunt: securizarea afectivă: înțelegere familială, mediu familial cald și protector; dialog: schimbul de mesaje între părinți și copil, ascultarea copilului; dragoste: tandrețe, înțelegere, manifestarea afecțiunii; stabilitate normativă: existența și respectarea normelor, a unei discipline stricte de viață; valorizare: încredere în copil, acceptare, posibilități de acțiune, centrate pe colaborare, parteneriat și creație; aprecierea realizărilor obținute de copil.

Eventual analiza relațiilor copiii-părinți ne-a permis să stabilim că exercitarea autorității parentale se manifestă mai frecvent sub formă de *autoritate coercitivă*, bazată pe convingerea părinților că vârsta mai mare/adultă implică o competență mai mare; se pune accent pe necesitatea supunerii imediate și necondiționate a copilului; *autoritatea persuasivă* (negociatoare), accentul se pune pe necesitatea de a oferi explicații privind motivația deciziei parentale, lăsându-i copilului un spațiu pentru acțiuni și *autoritatea structurantă (parteneriatul)*, părinții lasă copilul să acționeze independent, oferindu-i numai repere pentru a-l orienta în capacitatea de a-și elabora scopul și autonomie personală. În același context, acțiunile părinților sunt orientate: direct asupra personalității copilului; asupra mediului de viață al acestuia și asupra altor persoane ce contactează cu copilul [2, p. 259-260].

Copilul devine atașat de părinți sau de alte persoane fiindcă aceștia îl hrănesc, îl îngrijesc, îi asigură confortul material și psihologic. Așa că va căuta mereu apropierea de ei, deoarece va primi recompense, durerea îi va dispărea și va simți plăcere. Astfel se pot identifica 3 tipuri principale de atașamente în relația părinți-copii:

Atașament securizant are loc atunci când părinții sunt grijulii cu odraslele lor, când au tot timpul în atenție nevoile acestora, când sunt pe fază și responsabili.

Atașament de evitare - are loc atunci când părinții manifestă neglijență față de trebuințele copiilor, când nu văd preocupare față de ei sau chiar îi resping. În astfel de situații, la început copiii protestează, cerșesc atenție afectivă și/sau se revoltă, dar în cele din urmă, dezarmați, devin insensibili și detașați în raporturile cu părinții.

Atașamentul anxios/ambivalent rezultă din faptul că părinții nu răspund coerent la necesitățile copiilor, au un comportament contradictoriu, în sensul că uneori sunt plini de grijă și afecțiune, iar alteori sunt urâcioși, agresivi sau, în orice caz, neglijenți. Prin urmare copiii devin derutați, anxioși în raporturile cu cei ce cresc [12, p. 236-237].

Platon C. susține că anumite atitudini parentale sunt recunoscute ca prejudiciabile pentru copiii: atitudinea de abandon (cauzează sentimentul de inferioritate, de anxietate etc.); anxietatea paternă sau/și maternă (diminuează securitatea copilului și îl inhibă); supraprotecția parentală, mai des cea maternă (condamnă copilul la o imaturitate afectivă); îndepărtarea parentală (generează tulburări ale atenției, apariția instabilității, închiderii în sine sau refugiul imaginar), [17, p. 32-33].

Un copil mic lăsat singur mult timp, agresat sau frustrat violent în nevoile lui de siguranță și confort, își va transfera în relațiile de parteneriat, peste ani, toate temerile și insecuritățile lui infantile. Când primele legături sunt disfuncționale, se rup sau nu prezintă încredere, copilul atribuie

aceste caracteristici tuturor celorlalte legături cu lumea. Natura primelor imprimări psihice are o importanță colosală, deoarece primele imprimări sunt și cele mai adânci. Dacă ele codifică experiențe negative, riscul este ca raporturile viitorului adult cu colegii, prietenii sau persoanele iubite să fie, de asemenea, negative [16, p. 53].

Relațiile părinți-copii, merită o atenție deosebită, deoarece familia reprezintă unul dintre principalii factori de socializare a personalității, iar caracterul relațiilor familiale influențează în mod direct asupra psihicului și personalității individului. Relațiile dintre generații au fost dificile în toate timpurile datorită faptului că fiecare generație este purtătoarea unor valori spirituale, culturale, morale, a unor norme și modele de conduită. Fiind asimilate, ele se stabilizează și de aceea se schimbă mai încet decât condițiile de viață, obțin o nuanță de rigiditate [19, p. 98].

Relațiile dintre părinți și copii, vizează modul de relaționare cu copiii, strategiile educaționale utilizate, precum și metodele și mijloacele folosite în creșterea și educarea copiilor. Concepțiile privind relația parentală au evoluat semnificativ, rezonant tranziției familiei de la tradițional la modern. În mod tradițional, copilul a fost considerat ca un membru dependent, pasiv și invizibil al familiei. Modelul mamei tradiționale se impune prin perseverență și rigiditate, iar modelul tatălui tradițional e acela care asigură educația propriilor copii de pe poziția aceluia care are întotdeauna dreptate și ultimul cuvânt în orice problemă. Doar în ultimul timp copilul a început a fi „văzut”, ascultat și respectat. Modelul mamei moderne este axat mai mult pe dezvoltarea capacităților instructiv-formative ale copiilor și mai puțin pe constrângere și schematism, iar modelul tatălui modern este mult mai flexibil și folosește mult mai puțin metode restrictive. Părinții au dreptul și obligația de ai da copilului, într-un mod care să corespundă dezvoltării capacităților acestuia, orientarea și sfaturile corespunzătoare exercitării drepturilor pe care copiii le au. Aceste drepturi și obligații a părinților față de copii, odată cu asumarea responsabilităților pentru bunăstarea acestora, trebuie să fie exercitate în interesul superior al copiilor, care trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de dragoste, înțelegere și fericire. Părinții poartă răspunderea pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copilului. Copilul trebuie privit ca un individ care „își exercită” în mod activ drepturile. Unul din obiectivele educației este dezvoltarea respectului pentru părinți [14, p. 122-123].

A fi părinte înseamnă a transmite, respectiv, a acționa ca intermediar între societate (clase, categorii, grupuri) și copii; *a fi copil* înseamnă a primi (a recepta) mesajul pe care îl transmit părinții [4, p.121].

Modelele de conduită conjugală și efectele acestora asupra descendenților sunt clasificate de către R. Vincent astfel:

Părinți excesiv de preocupați doar de dragostea lor, neglijând celelalte aspecte ale vieții de familie și percepend apariția copiilor ca pe un element perturbator al relației conjugale; sau în cazul monoparentalității de căutarea unui nou partener;

Părinți indiferenți, neglijenți, preocupați de ei înșiși, ducând o viață aparte, separată de cea a copiilor, frustrându-i de orice control și îndrumare parentală;

Părinți infantili, cu o personalitate slabă, care oferă descendenților modele de comportament necorespunzătoare;

Părinți conflictuali care prin viața și exemplul lor perturbă dezvoltarea copiilor, orientându-i spre comportamente deviante [13, p.163].

„Experiența de a fi părinte singur este un tip de experiență aparte. Femeile și bărbații, părinți singuri, se confruntă cu o serie de probleme rezultate din conjugarea rolurilor profesionale și parentale. Găsirea soluțiilor funcționale și păstrarea echilibrului psiho-afectiv personal și al familiei

sunt direct proporționale cu nivelul de pregătire. Persoanele cu studii superioare fac mai bine față solicitărilor. Ca tendințe generale, părinții singuri permit mai multă independență copiilor lor” [15, p. 41].

Femeile părinți unici se confruntă cu dificultăți financiare iar bărbații părinți unici cu dificultăți domestice. Copiii din familiile monoparentale care au ca reprezentant mama, se maturizează mult mai devreme. Aceștia împart în mod egal cu mama treburile casnice. De asemenea copilul joacă rolul de ascultător și sfătuitor asemenea tatălui. „Copilul îndeplinește și rolul de suport emoțional, de substitut al soțului absent. Mamele singure sunt frecvent nemulțumite de viața pe care o duc, se declară suprasolicitate, (stresate de grijile pe care le au, devin mai autoritare)” [ibidem, p. 44].

Famiiliile monoparentale care au ca reprezentant tatăl au o situație diferită. Tații implică mai puțin copiii în treburile casnice dar preferă să facă apel la rude, prieteni. Tații nu controlează copiii îndeaproape în sensul ca devin mai puțin autoritari. Aceasta nu înseamnă ca nu sunt protectori și grijulii. De asemenea copiii îi considera ca fiind calzi și afectoși în comparație cu copiii din familiile biparentale care îi percep mai indiferenți. Tații singuri pun familia pe primul plan, interesul pentru performanța profesională devine mai scăzut în comparație cu interesul familial. „Se observă, că atunci când o persoana are copii, să manifeste față de ei o stare de grijă, sa-i îngrijească, să le poarte de grijă. Pentru familia monoparentală, concentrarea de griji se articulează în jurul părintelui singur. Pare ca aceasta este povara cea mai grea de dus pentru singurul părinte. Principala calitate a părintelui singur ajunge să fie faptul că el poartă de grijă, el are zi de zi în minte toate acele amănunte care trebuie să aibă loc pentru ca viața să continue în parametri normali” [22, p. 13].

În ceea ce privește analizele referitoare la familia monoparentală un accent deosebit este pus pe evoluția și starea copilului, părintele trecând pe plan secund.

Analiza literaturii de specialitate ce reflectă diverse abordări și viziuni a familiei monoparentale cât și a relației părinte-copil din cadrul acestora ne-a permis să formulăm:

Obiectul cercetării părinții și relațiile lor cu copiii săi din perspectiva monoparentalității.

Scopul cercetării rezidă în analiza relațiilor părinte-copil în familiile monoparentale.

Eșantionul cercetării experimentul psihopedagogic, etapa de constatare, a inclus un eșantion de 16 părinți din mediul rural și mai exact 10 din satul Tătăraști, și 6 din satul Slobozia Mare, r-nul Cahul, iar din mediul urban 14 părinți, din orașul Cahul.

Pentru a determina calitatea relațiilor părinte-copil din familia monoparentală am recurs la ancheta pe bază de chestionar ce conține 14 întrebări cu variante de răspuns, întrebări de tip închis. Acesta ne-a permis realizarea unui studiu comparativ dintre mediul rural, 16 părinți, și mediul urban 14 părinți, majoritatea fiind mame singure. Rezultatele obținute le vom reprezenta prin diagrame, tabele și anumite concluzii.

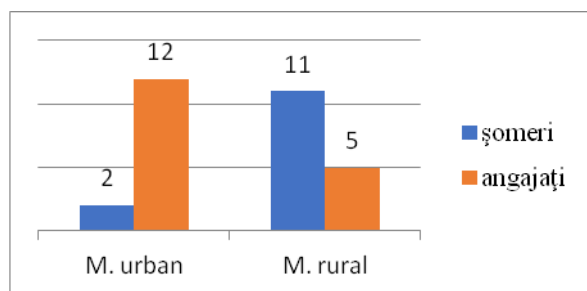


Figura 1. Situația profesională a părinților

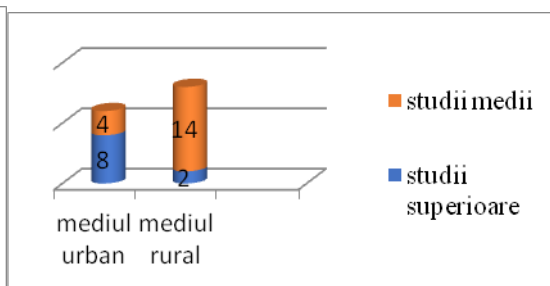


Figura 2. Studiile părinților

Din diagrame observăm că în mediul urban situația economică a familiilor monoparentale este mai bună deoarece toți respondenții sunt angajați în câmpul muncii în comparație cu mediul rural unde șomajul este foarte mare 11 din 16 persoane sunt șomere. Cât și studiile în mediul rural este raportat 2 persoane cu studii superioare la 14 persoane studii medii sau gimnaziale, pe când în mediul urban situația e opusă (8 la 4).

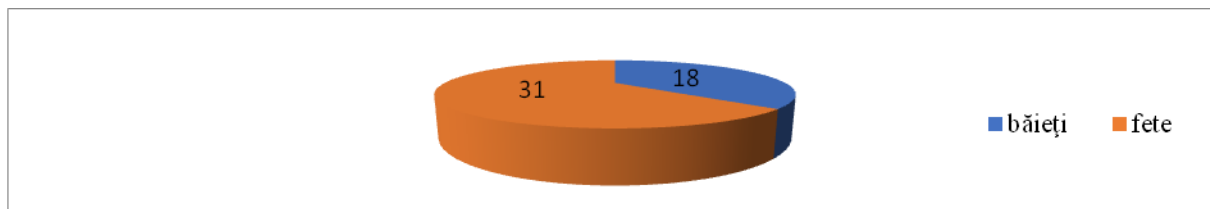


Figura 3. Raportul dintre băieți și fete a copiilor din familia monoparentală

Este relevant faptul relatat în diagrama de mai sus unde raportul dintre fete și băieți din aceste familii nu este proporțional, numărul fetelor depășind numărul băieților practic dublu 31/18. După cum indică literatura de specialitate că există diferențieri și în funcție de *sexul copiilor* proveniți din familii monoparentale - băieții prezintă o rată mai mare la comportamente deviante decât fetele; căsătoria fetelor are o stabilitate mai redusă datorită lipsei tatălui atât ca autoritate educativă, cât și ca model de „cel care câștigă cinstit pâinea”.

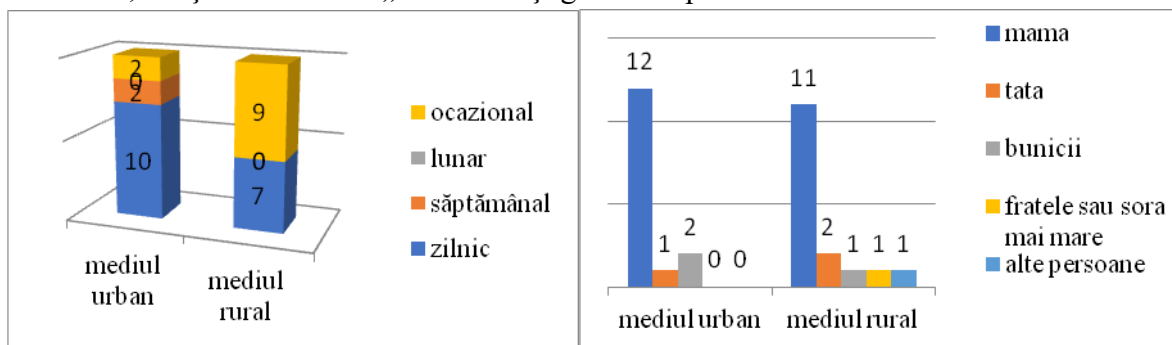


Fig. 4. Verificarea activității școlare

Fig. 5. Persoanele care se ocupă mai mult de copii

Drept dovadă a unei slabe supraveghere și implicare a părinților în special în activitățile școlare avem datele din diagramele de mai sus unde implicarea este ocazională în special celor din mediul rural 9 la 7 persoane. În mediul urban părinții sunt mai prezenți în viața copilului deși recunosc că este o misiune foarte dificilă.

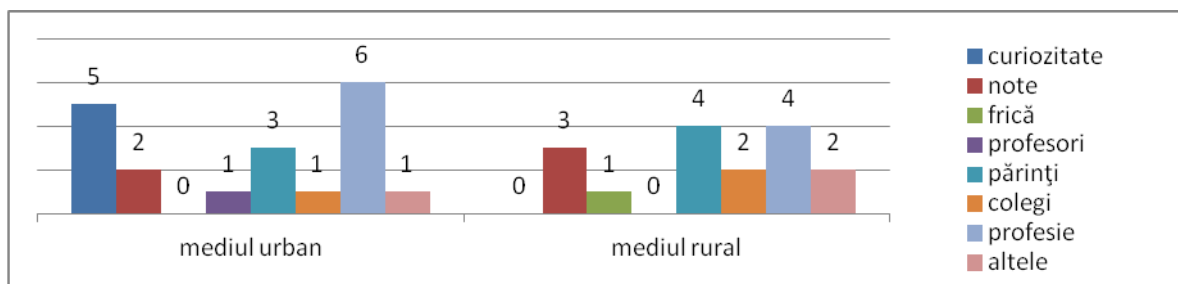


Fig. 6. Motivația copiilor pentru învățare

În ceea ce privește motivația copiilor pentru învățare, părinții consideră că este determinată mai mult de motivația extrinsecă doar în 5 cazuri este prezentă motivația intrinsecă.

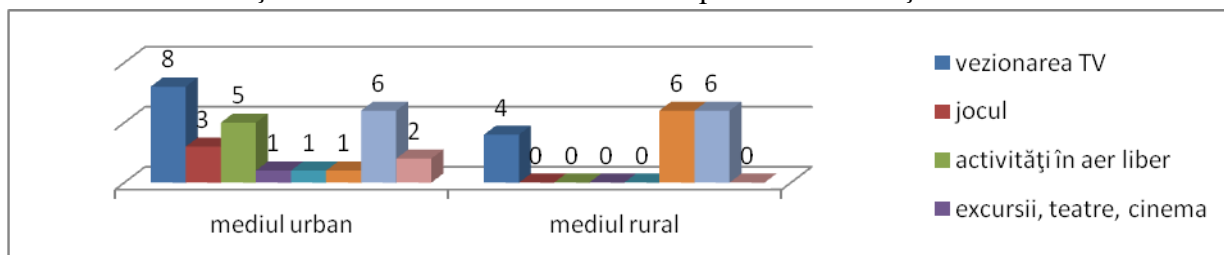


Fig. 7. Modalități de petrecere a timpului în familie

Diagrama de mai sus ne prezintă modalitatea de petrecere a timpului în familie, îngrijorător este faptul că sunt unii copii care nu au nici o activitate în comun în afara de treburile gospodărești sau mai rău nu au interese comune (mediul rural). Nici în mediul urban situația nu e mai bună doar că aici nu predomină exclusiv cele două, viziunea TV și activitățile în aer liber sunt precedate de acestea. Unii părinți au relatat faptul că nu au timp pentru toate aceste activități în general.

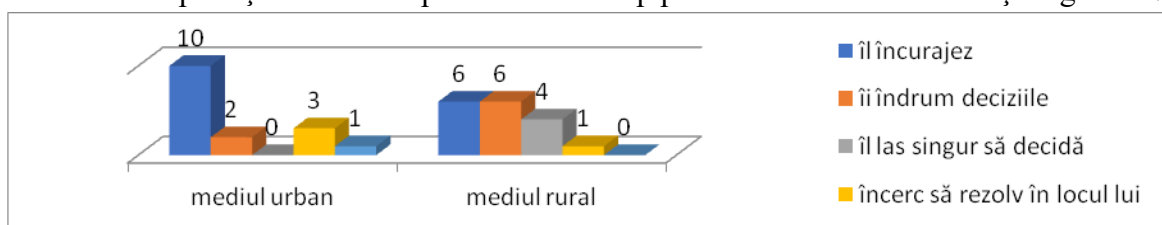


Fig. 8. Susținerea copilului de către părinți

În diagrama de mai sus putem observa că în mediul urban părinții dau dovadă de autoritate structurată (parteneriat), lasă copilul să acționeze independent, oferindu-i repere pentru a-l orienta. Pe când în mediul rural autoritatea structurată este combinată cu cea coercitivă și neglijență, bazată pe convingerea părinților că vârsta adultă implică o competență mai mare.

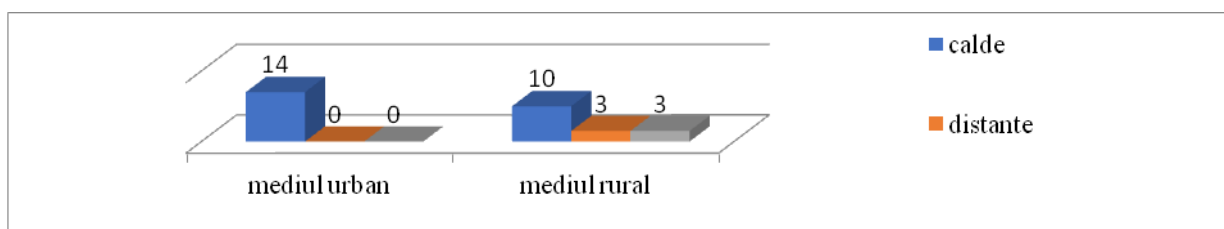


Fig. 9. Relația părinte-copil

Rezultatele din figura 9 ne relatează faptul cum relația părinte-copil este percepută din viziunea părinților. Desigur nu toți părinți conștientizează că există dificultăți în relaționare cu copilul său. După cum vedem majoritatea părinților au răspuns că relația lor cu copilul sunt calde. Doar câțiva din mediul rural au mărturisit că sunt distante sau ambivalente.

Studiind situația copiilor în familiile monoparentale menționăm că există o serie de factori care pot ajuta sau îngreuna menținerea relațiilor armonioase în cadrul familiei. Lipsa calificării profesionale sau calificare incompletă, cât și instabilitatea încadrării în câmpul muncii duc la problemele de ordin economic (venit insuficient, buget dezechilibrat) cât și la dificultăți de adaptare la viața socială: neglijență părintească, tulburări de comportament, concepții greșite despre viață.

După cum am determinat în urma analizei comparative dintre mediu urban și cel rural am identificat că cel din urmă care are un număr mic de părinți cu studii superioare relația părinte-copil este mai puțin armonioasă. Nu putem nega faptul că și părinții salariați și solitari sunt foarte încărcăți, pe lângă munca de la serviciu, pe umerii lor cad o mare diversitate de activități casnice, care adesea îi obosesc ne mai dispunând suficient timp pentru copiii săi.

Recomandări:

Promovarea serviciilor de acordarea a sprijinului familial pentru familiile vulnerabile cu copiii în situații de risc la nivel local raional și central.

Dezvoltarea serviciilor de îngrijire care ar include servicii de consiliere psihopedagogică, servicii de asistență.

Pentru părinți:

Elaborarea și valorificarea strategiilor de autocontrol al emoțiilor și managementul stresului;

Elaborarea planului personal de perfecționare;

Relaționarea și comunicarea eficientă în cadrul familiei;

Realizarea unor activități în comun cu copii cu scopul consolidării relației părinte-copil.

Profesori și psihologii școlii:

Elaborarea unor programe de consiliere psihopedagogică a familiei în cadrul instituției de învățământ;

Ședințe de consiliere individuală și colective;

Observarea și intervenția nemijlocită în ameliorarea situației.

Referințe bibliografice:

1. Bejan-Volc I., Buciuceanu-Vrabie M., Timuș A. Dicționar enciclopedic de sociologie. Chișinău: S.n., F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2013.
2. Cuznețov L. Filosofia practică a familiei. Chișinău: CEP USM, 2013.
3. Cuznețov L. Pedagogia și psihologia familiei. Chișinău: Primex-Com, 2013.
4. Daron R., Parot F. Dicționar de psihologie. București: Editura Humanitas, 2007
5. Davidescu E. Pedagogia socială. Suport de curs. Chișinău, 2012.
6. Enache R. Elemente de psihodiagnoză, consiliere și terapia familiei. Constanța: Ovidius University Press, 2011.
7. Giddens A. Sociologie, tradus de Săndulescu R. și Săndulescu V. București: Ed. Bic All, 1997.
8. Giddens A. Sociologie. Ediția a V-a. București: Editura ALL, 2010.
9. Grosu N. Sentințele sociologiei. Cluj-Napoca: EDITURA DACIA, 2003.
10. Harris C. C. Relație de rudenie. București: Editura DU Style, 1998.
11. Ionescu M., Negreanu E. Educația în familie. Repere și practice actuale. București: 2006.
12. Iluț P. Psihologie Socială și Sociopsihologie. Iași: Polirom, 2009.
13. Iurchevici I. Sociologia familiei. Curs universitar. Cahul: Universitatea de Stat din Cahul: Tipografia „Centrografic”, 2012.
14. Mărgineanu L., Mărgineanu G. Dreptul familiei. Chișinău, 2002.
15. Mitrofan I., Ciuperca Cristian. Psihologia relațiilor dintre sexe, Capitolul Familia încotro? Structuri și metamorfoze contemporane. Translații și alternative. Familia monoparentală. Ed. Alternative, 1997.
16. Nuța N. Psihologia relației de cuplu și a familiei. Universitatea București: Editura CREDIS, 2009.

17. Platon C. Serviciul Psihologic școlar. Chișinău: Editura EPIGRAF, 2001.
18. Preda M. Grupuri sociale ignorate sau excluse de politicile sociale, în "Politicile sociale în România", București: Ed. Expert, 1999.
19. Racu Ig., Perjan C., Jelescu P. și alți. Psihologia dezvoltării și psihologia pedagogică. Manual pentru colegiile pedagogice. Chișinău: Univers Pedagogic, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2007.
20. Stănciulescu E. Sociologia educației familiale. Iași: Editura Polirom, 1997.
21. Ștefan C. Familia monoparentală. Iași: Ed. Polirom, 2006.
22. Ștefan C. Familia monoparentală – Aspecte privind protecția socială. București: Ed. Arefeana, 2001.
23. https://www.academia.edu/4366281/SOCIOPSIHOLOGIA_%C5%9EI_ANTROPOLOGIA_FAMILIEI, vizitat la data 23.10.2021
24. <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/conventia-cu-privire-la-drepturilecopilului-1989.php>. Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989 (publicată în Monitorul Oficial nr. 314 din 13 iunie 2001, vizitat la data 05.09.2021.

**EDUCATION FOR CHILD DEPARTMENTS IN EXTRACURRICULAR AND
EXTRACURRICULAR CONTEXTS
EDUCAȚIA PENTRU DREPTURILE COPILULUI ÎN CONTEXTE
EXTRACURRICULARE SI EXTRAȘCOLARE**

Delia VALEA,
membru C.N.E.M.E., profesor gradul I, Clubul Copiilor Sebiș

CZU: 341.231.14-053.2(498)

Summary: Who am I? How do I get involved? Educating and mobilizing children and young people in order to change social behavior to prevent abuse, neglect, harassment, absenteeism and school dropout, drug use, trafficking in human beings, etc. At the Children's Club from Sebiș, Arad County, will take place the "19-day campaign to prevent abuse and violence against children and young people" November 1-20, 2021 (announcing the start of the campaign and general information about this campaign). Information about World Women Summit Foundation Geneva, FICE Romania's partner in preventing any form of child abuse or neglect. Open topic: questions and answers that will be finalized through a project to prevent abuse, neglect, harassment, absenteeism and school dropout, drug use, human trafficking carried out at the Sebiș Children's Club.

Rezumat: Cine sunt eu? Cum mă implic? Educarea și mobilizarea copiilor și tinerilor în vederea schimbării comportamentului social pentru prevenirea abuzului, neglijării, hărțuirii, absenteismului și abandonului școlar, consumului de droguri, traficului de ființe umane etc. La Clubul Copiilor din Sebiș, județul Arad, va avea loc „Campanie de 19 zile de prevenire a abuzurilor și violenței împotriva copiilor și tinerilor” 1 - 20 noiembrie 2021 (se anunță începerea campaniei și informații generale despre această campanie). Informații despre World Women Summit Foundation Geneva, partenerul FICE România în prevenirea oricărei forme de abuz sau neglijare a copiilor. Tema deschisă: întrebări și răspunsuri care vor fi finalizate printr-un proiect de prevenire a abuzului, neglijării, hărțuirii, absenteismului și abandonului școlar, consumului de droguri, traficului de persoane desfășurat la Clubul Copiilor Sebiș

Key words: children's rights, social behavior, involvement, prevention.

Cuvinte-cheie: drepturile copilului, comportament social, implicare, prevenire.

Începând cu anul 2017, Ministerul Educației din România și-a propus să susțină proiectul educațional al Federației Internaționale a Comunităților Educative – secțiunea România „Campania